

ĐỀ KHẢO SÁT CHẤT LƯỢNG – ĐỀ SỐ 4**MÔN: NGỮ VĂN - LỚP 9****Thời gian làm bài: 90 phút****BIÊN SOẠN: BAN CHUYÊN MÔN LOIGIAIHAY.COM****Phần I. ĐỌC HIỂU****Câu 1****Phương pháp giải:**

Chú ý cách biểu đạt của tác giả

Lời giải chi tiết:

Phương thức biểu đạt chính trong văn bản: Nghị luận

Câu 2**Phương pháp giải:**

Đọc kĩ văn bản

Lời giải chi tiết:

Theo tác giả, trong thực tế cuộc sông khi chẳng may làm đổ ly nước mọi người sẽ có cách ứng xử:

- Một số người: chấp nhận và lau sạch nó.
- Đa số: Nếu không tự oán trách thì họ sẽ chuyển sang tìm nguyên nhân, tự làm loạn suy nghĩ của mình, lãng phí thời gian và sức lực của bản thân, mà quên không làm một động tác đơn giản đó là lau sạch nó.

Câu 3**Phương pháp giải:**

Vận dụng kiến thức đã học về điệp ngữ

Lời giải chi tiết:

Điệp ngữ (lặp cấu trúc): Nếu như mãi... Nếu như bạn...

Tác dụng:

- + Cách lặp cấu trúc câu làm cho cách diễn đạt có tác dụng nhấn mạnh về một lời khuyên chân thành dành cho những người đang nuối tiếc quá khứ mà bỏ quên tương lai tươi đẹp trước mắt.
- + Gây ấn tượng, tạo sức truyền cảm ...

Câu 4**Phương pháp giải:**

Nêu suy nghĩ của bản thân

Lời giải chi tiết:

- Nếu đồng tình với câu nói: Quy luật cuộc sống là sự vận động không ngừng theo chiều hướng đi lên, tích cực. Những gì cũ kĩ, lạc hậu sẽ mất đi để thay vào đó là cái mới, cái tiến bộ...
- Nếu không đồng tình: Tuy chúng ta chấp nhận sự mất đi của sự vật, hiện tượng để hướng về tương lai nhưng thực tế cuộc sống vẫn có những điều không thể mất đi. Những giá trị tinh thần mang tính vĩnh hằng như niềm tin, đạo lý, chân lý, lòng tốt... luôn tồn tại bền vững trước thời gian nghiệt ngã.

PHẦN II. VIẾT

Câu 1

Phương pháp giải:

* Giải thích vấn đề:

- Thay đổi là sự chuyên biến, sự chuyển biến của bản thân, của người khác, hay của xã hội, chuyển biến về mặt vật chất hoặc tinh thần, sự chuyển biến tích cực; |chấp nhận sự thay đổi diễn ra trước mắt là chấp nhận hiện tại đang xảy ra, biết quên những điều làm ta đau khổ; cuộc sống mới mẻ là cuộc sống đã hoàn toàn khác.

=> Ý cả câu: muốn có cuộc sống mới mẻ, tiến bộ, con người phải chấp nhận mọi sự thay đổi.

* Bình luận, phân tích, chứng minh ý nghĩa câu nói:

Vì sao “Chỉ khi chấp nhận sự thay đổi diễn ra trước mắt, chúng ta mới có được cuộc sống mới mẻ hơn”.

- + *Thay đổi là một quá trình mà mọi thứ xảy ra không lặp lại chu trình tuần hoàn của ban đầu. Nó diễn ra liên tục, mọi nơi, mọi thời điểm, đòi hỏi con người cần phải thích ứng nhanh chóng.*
- + Không phải mọi thứ thay đổi đều được dễ dàng chấp nhận. Chính tư tưởng lạc hậu, bảo thủ, trì trệ...là những rào cản lớn nhất để sự thay đổi khó có thể diễn ra.
- + Nhờ có chấp nhận sự thay đổi mà con người trở nên năng động, sáng suốt để tìm ra hướng đi mới, cách làm mới phù hợp với sự tiến bộ của xã hội, làm cho cuộc sống của mình và của mọi người sẽ trở nên mới mẻ, tốt đẹp hơn.

* Bàn bạc mở rộng:

- Chấp nhận sự thay đổi nhưng phải có lập trường vững vàng, tránh bị dao động, lung lay tư tưởng để chạy theo sự thay đổi với chiều hướng xấu.
- Dẫn chứng: Nhà văn “phù thủy” J.K. Rowling: Trước khi trở thành nhà văn được | nhiều người yêu thích, Rowling là một phụ nữ thất nghiệp, ly hôn và nuôi con bằng trợ cấp xã hội. Nhưng bà chấp nhận thực tế, với nghị lực phi thường, bà đã nỗ lực thay đổi và đã mang đến 7

tập Harry Potter đến với thế giới. Sau đó Rowling nổi tiếng khắp thế giới và là người đầu tiên trở thành tỷ phú nhờ viết sách.

- Phê phán những người có thái độ cực đoan bảo thủ, không biết chấp nhận sự thật...

*** Kết thúc vấn đề:** Là tuổi trẻ, mỗi người phải hiểu được giá trị của sự thay đổi. Để từ đó, xác định cho mình thái độ sống tích cực, lạc quan, tin tưởng.

Lời giải chi tiết:

Cuộc sống vốn luôn vận động và thay đổi từng ngày, vì thế con người cần biết chấp nhận sự thay đổi để tìm cho mình một hướng đi mới. Thay đổi là sự chuyển biến của bản thân, của người khác hay của xã hội, có thể về vật chất hoặc tinh thần, và thường đem lại những bước tiến tích cực. Chấp nhận sự thay đổi trước mắt là biết đổi diện với thực tại, quên đi những đau khổ, để từ đó mở ra một cuộc sống mới mẻ hơn. Thực tế cho thấy, nếu cứ mãi níu kéo cái cũ, giữ tư tưởng bảo thủ, trì trệ, con người sẽ khó phát triển. Ngược lại, khi biết chấp nhận sự đổi thay, ta trở nên năng động, sáng suốt, dễ dàng tìm ra những hướng đi mới phù hợp với sự tiến bộ của xã hội. Như J.K. Rowling – từ một người mẹ đơn thân thất nghiệp đã chấp nhận thực tại, nỗ lực thay đổi để mang đến thế giới bộ truyện Harry Potter huyền thoại, thay đổi hoàn toàn cuộc đời bà. Tuy nhiên, chấp nhận thay đổi không đồng nghĩa chạy theo những xu hướng tiêu cực, mà cần có lập trường, chọn lựa hướng đi đúng đắn. Với tuổi trẻ, việc hiểu được giá trị của sự thay đổi sẽ giúp ta sống tích cực, lạc quan và luôn sẵn sàng đón nhận một tương lai tươi sáng.

Câu 2

Phương pháp giải:

Xác định ý nghĩa của ý kiến

Xác định vấn đề cần bàn luận

Vận dụng thao tác lập luận, phân tích

Lời giải chi tiết:

a. Mở bài:

Nhà phê bình Chu Văn Sơn nhận xét: “Văn chương cho con người sống nhiều cuộc đời khác, sống về phía khác của cuộc đời mình”. Nhận định đã nhấn mạnh vai trò, chức năng của văn chương đối với mỗi người. Văn chương giúp cho con người trải nghiệm cuộc sống ở nhiều tầng mức, ở nhiều chiều sâu đáng kinh ngạc. Từ đó, giúp cho ta hiểu đời, hiểu người và hiểu mình hơn. Nói như M. Gorki: “Văn học giúp con người hiểu được bản thân mình nâng cao niềm tin vào bản thân mình và làm nảy nở ở con người khát vọng vươn tới chân lý”. Đây chính

là vai trò, chức năng đẹp đẽ của văn học. Văn học giúp cho con người hiểu đời, hiểu người và hiểu mình hơn. Từ những sự hiểu đó, con người nảy nở những khát vọng hướng tới chân lý, hướng tới những giá trị tốt đẹp của cuộc sống. Điều này được thể hiện rõ trong bài thơ “Khát vọng” của Phạm Minh Tuấn.

b. Thân bài:

* Giải thích: Ý kiến của M. Goroki bàn về chức năng nhận thức và giáo dục của văn chương.

- Văn học theo cách nói chung nhất, là bất kỳ tác phẩm nào bằng văn bản. Hiểu theo nghĩa hẹp hơn, thì văn học là dạng văn bản được coi là một hình thức nghệ thuật, hoặc bất kỳ một bài viết nào được coi là có giá trị nghệ thuật hoặc trí tuệ, thường là do cách thức triển khai ngôn ngữ theo những cách khác với cách sử dụng bình thường. Trong các định nghĩa hiện đại hơn, văn học bao hàm cả các văn bản được nói ra hoặc được hát lớn (văn học truyền miệng). Sự phát triển trong công nghệ in ấn đã cho phép phân phối và phát triển các tác phẩm chữ viết, Văn học là loại hình nghệ thuật ngôn từ phản ánh hiện thực bằng cách sáng tạo các hình tượng nghệ thuật qua đó bày tỏ thái độ quan điểm của người nghệ sĩ với cuộc sống. Từ khi hình thành và phát triển, văn học luôn lấy đời sống xã hội và con người làm đối tượng phản ánh. Không một tác phẩm nào không được xây nên từ chất liệu hiện thực cuộc sống, không một người nghệ sĩ nào không chất chứa mặt ngọt đắng đời đồng thời khơi dậy mạnh mẽ khát vọng sống đẹp đẽ của con người thông qua tác phẩm.

+ “Văn học giúp con người hiểu được bản thân mình, nâng cao niềm tin vào bản thân mình”: Tác phẩm văn học là kết tinh quá trình lao động sáng tạo nghệ thuật của nhà văn. Trong quá trình ấy, văn học luôn đòi hỏi nhà văn phải tìm tòi, sáng tạo nhưng không được phép thoát ly khỏi đời sống và mỗi một sáng tác phải là tấm gương phản ánh hiện thực” bằng cái tâm trong sáng của người cầm bút. Bởi thế, văn học xác định được vai trò và ý nghĩa sự có mặt của mình trước cuộc đời. Văn học “làm nảy nở ở con người khát vọng hướng tới chân lý”: Văn học là nơi nương tựa tâm hồn, nâng đỡ niềm tin của con người vào cuộc sống, là nơi nuôi dưỡng những khát vọng, mơ ước hướng về tương lai tốt đẹp hơn, tươi sáng hơn. Chính điều đó làm cho những giá trị của văn học được khẳng định, được đón nhận và giúp con người hướng khát vọng của mình đến “chân lý” - những điều tốt đẹp nhất của cuộc sống. Mục đích của văn học là hướng đến cái đích cuối cùng của Chân – Thiện – Mĩ.

- Lời nhận định của M. Gorki đề cập đến những chức năng của văn học văn học giúp con người đọc được tâm hồn, những suy nghĩ của bản thân, giúp khơi dậy trong con người những nhận thức mới mẻ sâu sắc về cuộc đời, giúp con người có thêm những trải nghiệm trong cuộc sống giúp rèn giũa đạo đức, nhân cách sống tốt đẹp hơn, biết ứng xử một cách nhân văn, khơi dậy

những tình cảm mới mẻ, khát vọng vươn tới những chân lý cao đẹp. Văn học là tiếng nói của tình cảm, là sự giải bày và gửi gắm tâm sự. Qua văn học, con người thấy mình trong đó cảm nhận được những cung bậc tình cảm đa dạng trong thế giới nội tâm con người, được giải bày, đồng cảm, sẻ chia và gọi ra những tình cảm chưa có được tạo nên những tình cảm sẵn có.

*** CHỨNG MINH QUA TÁC PHẨM “KHÁT VỌNG” – PHẠM MINH TUẤN:**

- Giới thiệu tác giả, tác phẩm (dựa trên phần chú thích)

1. “Khát vọng” của Phạm Minh Tuấn đã “làm nảy nở ở con người khát vọng - hướng tới chân lý” đó là khát vọng hướng tới những tình cảm cao đẹp, được cống hiến cho cuộc đời chung.

- Ca khúc “Khát vọng” của Phạm Minh Tuấn là lời ước nguyện chân thành và tha thiết, là những khát khao và lý tưởng cống hiến không mệt mỏi để làm đẹp cho cuộc sống. Cũng là lời nhắc nhở, thúc giục thế hệ trẻ hôm nay phải chọn cho mình lối sống mang đến giá trị trên cơ sở giữ gìn những nét bản sắc của quê hương, dân tộc.

+ Xuất hiện ở đầu ca khúc, là bốn lần điệp ngữ “hãy sống như...” cộng với kết cấu lặp lại nhấn mạnh lời mong muốn thiết tha của nhạc sĩ dành cho mọi người. Điều thứ nhất hãy sống như chính cuộc đời mà ta đang sống và phải biết trân trọng lịch sử, cội nguồn, truyền thống của cha ông đã đi trước. Đó là lối sống dựa trên đạo lý “uống nước nhớ nguồn” từ bao đời nay của cha ông ta. Điều thứ hai hãy sống giống như những đồi núi vững chãi, thách thức trước khó khăn, gian khổ để vươn đến những tầm cao mới và khẳng định được giá trị của mình. Điều thứ ba hãy sông như biển trào để cảm nhận được những nhịp đập của con sóng và bờ biển rộng bao la, để thấy được bên bờ bao la, vô tận của cuộc đời. Cuối cùng hãy sống với những ước vọng cao đẹp để thấy cuộc đời mệnh mông, rộng lớn nhưng có giá trị vô cùng.

Hãy sống như đời sống để biết yêu nguồn cội

...

Hãy sống như ước vọng để thấy đời mệnh mông.

-> Đó đều là những khát vọng sống cao đẹp mà nhạc sĩ muốn thế hệ trẻ hướng muốn đến cháy tới, các điệp ngữ “hãy sống như...” xuất hiện kết hợp với nhịp điệu nhanh, dồn dập, nhấn mạnh khát vọng sống cao đẹp của nhạc sĩ và niềm mong muốn đến cháy bỏng của ông dành cho thế hệ trẻ hôm nay.

+ Tám câu thơ còn lại tiếp tục mạch cảm xúc về lẽ sống cao đẹp:

Và sao không là gió, là mây để thấy trời bao la

Và sao không là phù sa rót mờ màu cho hoa

...

Sao không là đàn chim gọi bình minh thức giấc

Sao không là mặt trời gieo hạt nắng vô tư

Lời ca tha thiết, diu dặt rồi vút cao cùng những câu hỏi tu từ tự vấn lòng và tự vấn người: sao không là gió, là mây để thấy bầu trời bao la; sao không là phù sa để rót mật ngọt cho đời, gieo màu mỡ cho cây cối, hoa lá; sao không là bài ca để ngân nga tình yêu đôi lứa; sao không là mặt trời để gieo hạt nắng vô tư, tự nguyện sưởi ấm cho cuộc đời, xua tan giá lạnh mùa đông; sao không là hạt giống để ươm mầm thành cây và cuối cùng là sao không là đàn chim để gọi bình minh thức dậy...Liên tiếp các điệp ngữ “sao không”, “và sao” xuất hiện nhấn mạnh những mong mỏi của nhạc sĩ với cuộc đời. Đó đều là những khát vọng và lý tưởng sống cao đẹp, thể hiện mong ước tự nguyện cống hiến cho cuộc đời, là lẽ sống đẹp của tuổi trẻ và con người hôm nay như một lời động viên, thôi thúc con người hãy sống và theo đuổi những mơ ước, những khát vọng của chính bản thân mình. Bài hát nhắc đến những mục đích sống của con người, tưởng chừng như to tát nhưng thực ra, đều là những điều bình dị mà ai ai cũng có thể làm được. Đó là sống yêu thương nguồn cội, sống luôn thẳng đầu nhìn về tương lai, để thấy và hòa mình vào với thiên nhiên, với những ước mơ cháy bỏng, và quan trọng nhất là được sống cuộc đời của chính mình, để dù sau này, dù khi trở về với cát bụi cũng không phải hối tiếc bất cứ điều gì.

- ⇒ Giọng điệu thiết tha, ngân nga cảm xúc, nhịp dồn dập, cảm xúc chân thành | của lời ca khiến những mong ước ấy trở nên thật tha thiết, có sức lay động mạnh tâm hồn người đọc, người nghe.
- ⇒ Lời bài hát “Khát vọng” mang lại cho người đọc cảm giác khát khao, hy vọng và động lực để sống như đời sông, đời núi vươn tới những mục tiêu cao hơn và yêu thương nguồn cội của mình. Ca khúc truyền tải được thông điệp tích cực và + sắc về lối sống có trách nhiệm và ước mơ, giúp người đọc cảm nhận được giá trị của cuộc sống và tình yêu thương. Những vần thơ đầy ý nghĩa trong bài thơ “Khát vọng” đã nói hộ tiếng lòng của rất nhiều người về những khát vọng đẹp - để thể hiện được lý tưởng sống của con người hôm nay. Đó là lời nhắc nhở hãy sống làm sao để mang đến giá trị ý nghĩa cho cuộc đời, đừng sống hoài, sống phí, hãy sống đẹp để cống hiến, làm đẹp cho chính bản thân mình, cho cộng đồng, xã hội từ đó khẳng định được giá trị của mình trên cuộc đời này.

2. “Khát vọng” của Phạm Minh Tuấn đã “làm nảy nở ở con người khát vọng hướng tới chân lý” thông qua những hình thức nghệ thuật đặc sắc:

- Bài hát với những ca từ dễ hiểu, lời ca ngọt ngào, êm ái, sử dụng những từ ngữ chất chứa nhiều tâm tư tình cảm, là lời của những trái tim yêu thương cuộc đời, sống tận hiến và luôn hướng tới tương lai trong tâm thế vui vẻ, hạnh phúc nhất. Bài hát sử dụng khá nhiều điệp từ, điệp ngữ nhất là kết cấu lặp lại hãy sống như... sao không... vì sao... tạo sự liên kết nhịp nhàng giữa các dòng thơ, tạo âm hưởng giục giã, nhấn mạnh những khát khao và mong muốn chân thành của nhà thơ. Những hình ảnh ẩn dụ giàu sức gợi như “mặt trời gieo hạt nắng, gọi bình minh thức giấc”... phép liệt kê tăng bậc các hình ảnh khiến bài thơ giàu sức gợi, đồng thời tạo âm hưởng du dương, nhẹ nhàng và bay bổng cho bài hát, nhấn mạnh ý tưởng và biểu đạt cảm xúc.

- Bài hát với nhịp 6/8 thông thả, giai điệu trầm ấm, âm vực thấp ở đoạn đầu thể hiện nỗi trăn trở từ lâu đang chất chứa trong lòng. Sang đoạn sau nhịp điệu nhanh, rộn ràng, tha thiết... giai điệu chót vút lên như muốn bày tỏ khát vọng, ý nguyện thiết tha mong muốn được cống hiến cho cuộc đời chung.

- Lời bài hát đem đến cho mọi người cảm xúc phong phú, cảm phục tự hào về tình yêu cuộc đời tha thiết mà tác giả gửi gắm. Đó là khát vọng hóa thân để cống hiến và dựng xây cuộc đời.

*** Đánh giá, mở rộng:**

- Khẳng định ý kiến của M. Groki là hoàn toàn đúng đắn bởi lẽ nhà văn đã đã khẳng định bản chất, đặc trưng, vai trò, mục đích... của văn học và ý thức, trách nhiệm, tâm huyết của nhà văn trong quá trình sáng tác văn học.

- Lời thơ trong “Khát vọng” đã khơi dậy, làm nảy nở trong lòng bạn đọc tình yêu thương, ý thức trách nhiệm, khao khát cống hiến và vươn tới những khát vọng cao đẹp của con người.

*** Bài học cho sáng tác và tiếp nhận:**

- Với sáng tác: Người nghệ sĩ phải hiểu mình, đề cao sự sáng tạo của mình và tin rằng có thể làm thay đổi con người, thay đổi thế giới bằng những tác phẩm có tính nhân văn sâu sắc.

- Đối người đọc: Người đọc phải biết trân trọng, nâng niu những tác phẩm văn học, thấy được những thông điệp thâm mỹ mà tác giả gửi gắm qua tác phẩm của mình.

c. Kết bài:

Lã Nguyên từng nhấn mạnh: “Mỗi nghệ sĩ có thể đến với văn chương và cuộc đời bằng con đường riêng của mình. Nhưng... tư duy nghệ thuật dù có đổi mới đến đâu đi nữa thì cũng không thể vượt ra ngoài các quy luật của chân thiện mỹ, quy luật nhân bản. Nhà văn chân chính có sứ mệnh khơi nguồn cho dòng sông văn học đổ ra đại dương nhân bản mệnh mông” Điều

đó cho thấy, đứng trước cuộc sống phong phú, mỗi nhà nghệ sĩ có những cảm xúc, suy ngẫm, lí giải khác nhau, lựa chọn những mảng đề tài khác nhau, cách xử lí đề tài khác nhau để đặt ra những vấn đề khác nhau nhưng đích đến cuối cùng vẫn là con người, vì con người, nói như Gorki: “Văn học là nhân học”. Cốt lõi của văn chương là là lòng yêu thương con người. Nếu như cảm hứng nhân bản nghiêng về đồng cảm với những khát vọng rất người của con người, cảm hứng nhân văn thiên về ngợi ca vẻ đẹp của con người thì cảm hứng nhân đạo là cảm hứng bao trùm. Văn học là để giáo dục và hoàn thiện mỗi con người, như tác phẩm “Khát vọng” của Phạm Minh Tuấn đã gửi gắm, làm nên sự thay đổi trong nhận thức, tình cảm, hành động của con người, đúng như nhận định của M. Gorki: “Văn học giúp con người hiểu được bản thân mình, nâng cao niềm tin vào bản thân mình và làm nảy nở ở con người khát vọng vươn tới chân lý”.